СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 229. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 2. жовтня ,1928.

VOL. XXXVI. No. 229. Jersey City, N. J., Tuesday, October 2, 1928. THREE CENTS.

THE LIBRARY OF THE OCT 1928 UNIVERSITY OF ILLINOIS

ПОЛУДНЕВІ РЕПУБЛИКАНЦІ ЗАПОВІДАЮТЬ ЗЛОМАННЄ „СОЛІДНОГО ПІВДНЯ"

МОВЛЯВ, ПОЛУДНЕВІ СТЕЙТИ ВПЕРШЕ ПІДУТЬ ПРОТИ ДЕМОКРАТІВ.

ВАШИНГТОН, 30. вересня. — Полковник Г. Мен, що стоїть на чолі републиканської кампанії на полудни, зложив публичну заяву, що сього року перший раз в історії Америки південні стейти будуть голосувати за републиканським кандидатом.

Мен говорить, що якби вибори відбулися сьогодня, то стейти Флорида, Джорджія, Алабама й Кентакі голосувалиби за републиканцем. Він має надію, що сього року в перше буде зломане так зване „солідне полудне", яке до сього часу все голосувало за демократами.

Він признає, що Луизіяна все ще потягає за демократами і не говорить нічого за Південну Каролайну.

СТЕЙТ МЕЗУРЕ РОЗБИТИЙ ЧЕРЕЗ РЕЛІГІЙНЕ ПИТАННЄ.

ДЕМОКРАТИ В КАНЗАС СИТІ БОЯТЬСЯ РОЗКОЛУ В ПАРТІІ.

КАНЗАС СИТІ, Мезуре, 30. вересня. — У тій частині стейту Мезуре, котра граничить зі стейтом Канзасом, а котра є переважно рільнича, головним питанням політики сьогорічних виборів являється не рільниче питаннє, але питаннє релігійне.

Хоча воно закривається справою прогибіції, все таки ніхто не дурить себе, що головним питанням при сьогорічних виборах є: чи голосувати за демакратичним кандидатом, який є римо-католиком?

До виборів реґіструється велике число виборців. Замітно, що до реґістрації зголошується передовсім богато жінок, для яких власне релігійне питаннє має велике значіннє.

Демократи признають, що ся частина краю не є так за Гувером, як вона є проти Смита.

ПРОПОВІДУЮТЬ ПРОТИ РЕЛІГІЙНОГО ПИТАННЯ.

РАБІН ЗАКЛИКАЄ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ПРІЧЕРІВ ВИСТУПИТИ ПРОТИ ПІДШЕПТІВ.

НЮ ЙОРК, 30. вересня. — У місцевій юнітаріянській церкві у Бронксі виступив юнітаріянський проповідник Ліон Росер Ленд з проповіддю на тему: „Чи католик повинен бути вибраний президентом?" Проповідник доказував у своїй проповіди, що щирий Американець і правдивий християнин повинен бути проти релігійної нетерпимости й біготерії. Він закликав римо-католицьких священиків і протестантських прічерів виступити спільними силами проти кампанії підшептів, зверненої проти вибору римо-католика Ал. Смита. Він каже, що хто підчеркує Смитову релігію підчас виборчої кампанії, той не є ні добрим Американцем ні добрим християнином.

Подібну проповідь виголосив нині жидівський рабін Степан Вайз. Він теж закликав протестантських прічерів виступити проповідями проти релігійної біготерії.

БОГАТО НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ АВТОМОБІЛІВ ПІД ПОЇЗДАМИ.

МАСАПЕКВА, Лонг Айленд, 30. вересня. — Зелізничий поїзд електрифікованої зелізниці Лонг Айленд наїхав тут автомобіль, яким їхало 9 осіб. Пять з них загинуло на місци, а 4 других відставлено до шпиталю в умираючім стані.

Коло місцевости Бристолю в стейті Пенсилвенії наїхав поспішний поїзд з Ню Йорку до Орлінса на авто та убив шестеро людий.

Коло місцевости Вашингтона, в стейті Пенсилвенії, наїхав поїзд зелізниці Болтимор енд Огайо на авто та убив дві та покалічив тяжко три особи.

В Ірі, Пенсилвенія, загинуло під особовим поїздом Пенсилвенійської зелізниці троє людий. В місцевости Вейнсборо, в тому самому стейті, загинули під тяґаровим поїздом муж, жена й син, коли їм не вдалося „побити" поїзд на перехрестю дороги зі зелізницею.

РЕЧИНЕЦЬ РЕҐІСТРАЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 30. вересня. — Реґістрація виборців до сьогорічних виборів буде відбуватись:

В місті Ню Йорк: від 8.—13. жовтня. В стейті Ню Йорк (поза містом Ню Йорк): а) в громадах, що мають понад 5,000 населення, в днях 12., 13. і 20. жовтня; б) в менших громадах в днях 13. і 20. жовтня.
В Пенсилвенії: остатний день до реґістровання 6. жовтня.
В Конетікат: остатний день 16. жовтня.
В Делявері: остатний день 20. жовтня.
В Илинойс: остатний день 16. жовтня.
В Мерилєнді: остатний день 31. жовтня.
В Масачузетсі: остатний день 17. жовтня.
В Мишиґен: остатний день 20. жовтня.
В Мезурі: осттний день 27. жовтня.
В Ню Джерзі: остатний день 16. жовтня.
В Огайо: остатний день 20. жовтня.
У Висконсин: остатний день 23. жовтня.

Лиш той може голосувати, що зареґіструється (запишесь на лісту виборців). Тому реґіструйтесь, поки час.

Ті, що перший раз голосують, мають принести до реґістрації свої горожанські папери.

ВПАЛИ ГЛИБОКІ СНІГИ.

БРЕТОН ВУДС, Ню Гемпшер, 30. вересня. — Літнисько на верху гори Вашингтона замкнено, бо цілу гору вкрив грубий сніг на 12 стіп заглибшки.

Уважають сей опад сніговий найвчаснішим в історії сеї околиці. Сніг укрив теж другі верхи довколичних гір.

ЯК ХОВАЮТЬ ГРОШІ?

Недавно скінчено в Англії будову скарбниці англійського банку. Ця скарбниця є збудована зі сталі і находиться 15 метрів під землею. Щоб до неї дібратися, мусілоб 100 найсправнійших бандитів добуватися рік цілий. Ще й до того два дзвінки алярмують сторожу — як тільки хто підійшовби до скарбниці.

ЛІТАКОМ ПО ПУСТИХ КРАЯХ ПІВНОЧИ.

Понад пусті краї півночи, через які, на скільки відомо, не перейшов ще ні один білий чоловік, перелетіли з початком вересня літаком три чоловіки у монопляні Вестерн Кенада Ейрвейс, Лтд. Літак поніс подорожних так далеко, як Честерфілд Інлет, відтак 650 миль на захід понад пусті землі до озера Атабаска в північній Алберті і звідтам на полудневий схід назад до Вінніпеґу. Прогулька, довга на 4,000 миль, забрала 12 днів. Подорожні оглянули безмежні простори пустої і незамешканої землі, озера не зазначені на ніяких мапах, околиці, де ні людина, ні звірина, ні птах не мав би чим вижити. Країна, зазначена на мапах як суша зількома озерами та ріками, складається в дісности на 60 процент з озер, а решта є голі скали, що найбільше вкриті декуди мохом. Коли літак летів від Честерфілд Інлет на захід, то на просторі близько 1,500 миль не завважав ані сліду ніякого життя на земли.

СТРАТИВ ЖИТТЯ ЧЕРЕЗ ВІТЕР.

Чех, Іван Гурні, втратив життя через звичайний вітер. Гурні, 30-літний чоловік, робив на фармі недалеко Ріджайни. Вечером 14. вересня він з кількома товаришами пустився до міста. Товариші повсідали в автомобіль, а він вчіпився з боку. Коли так їхали, подув сильнійше вітер і здер йому капелюх з голови. Гурні скочив, щоби зловити капелюх, впав назадгузь і розбив собі череп. За годину вже був неживий.

ПЕРЕНЕСЕННЯ ТЛІННИХ ОСТАНКІВ УКРАЇНСЬКИХ ГЕРОЇВ.

В суботу, дня 25. серпня с. р., в 2-ій годині пополудни, відбулося на цвинтарі Ст. Гедвіґс-Фрідгоф (Берлін, Лізенштрассе) перенесення тлінних останків полковника Д. Вітовського, секретаря військових справ РУНР, що трагічно згинув у часі визвольних змагань нашого народу, і четаря В. Чучмана з каплиці до власних могил.

ДУРНИЙ ЖАРТ.

Добрий жарт зробив свому братови Карлови 17-літний Альойзи Зелеп в Наварії під Львовом. Ото як поїхали оба на став човном і Карло веслував — Альойзи вхопив його нагло за ноги і хотів кинути в воду. Тимчасом сталося таке, що Карло впав на край човна і зломив собі стовп хребовий. По кількох мінутах Карло вмер — а його братчик плаче, що він тільки жарт хотів зробити.

РІЙ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ.

Нещасний рій приніс смерть старому 78-літному Антонови Крупови з Рудолович, пов. Ярослав. А що пчоли сіли на дереві, то Антін взяв драбину і поліз на нього. Вже досягає, вже бере — та гіляка зломилася, Антін впав на мур що був під деревом і скінчив життя. До такого діла, як ловити рій, треба молодому братись, а не старому.

КІНЬ УБИВ КОВАЛЯ.

В Угорці, пов. Яворів, сталося страшне нещастя. Василь Заблоцький, коваль, через кілька літ кував вже коні цілому селу — і ніколи мабуть не прочував, що прийдеться йому згинути від кінського копита. Та ось кілька днів тому підчас куття одного норовистого коня — цей копнув так сильно коваля в жолудок, що ратунку не було. Після кількагодинних мук бідний коваль умер.

ЦІКАВИЙ ДОКУМЕНТ.

В Жилинцях, пов. Борщів, віднайшов між старими актами в церкві тамошний парох о. Курдидик цікавий документ. Це статут братства тверезости з 1761 р., писаний ручно. З цікавих постанов того статута є такі: При вступі до товариства член платить червоного польського вписового і має добре „уконтентувати" ціле братство, а за пиянство карано членів прилюдно буками і то під дзвіницею.

$14,000 КАРИ ЗА ЕКСПОРТ ЛІКЕРІВ.

Поліційний суддя Броді у Віндзор (Канада) наложив 11 вересня кару $4,000 на спілку з чотирох людей, відому під іменем „Бордер Ситіс Експортерс", за незаконне посідання лікерів. Спілка займалася „експортованням", або точніше говорячи, пачкованням алькоголічних напоїв до Злучених Держв. Рівночасно засудив поліційний суддя і инших пачкарів на високі грошеві кари, так що разом вони заплатили в одним дни $37,730.

ЖАХЛИВА СМЕРТЬ.

В монастирі оо. Василіян в Крехові згинув від рогів розшалілого бика Іван Шиццин. Именно бик, роздразнений спекою і мухами, зірвав ланцюхи і вискочив на подвіре. Колиж Шиццин намагався загнати його з поворотом, розлючений бик вхопив його на роги і підкинув угору — на висоту 5 метрів. Падаючи згори, бідний наймит зломав собі карк і згинув на місці.

СЕЛЯНСЬКІ ЗАКОЛОТИ В ІТАЛІЇ.

За відомостями з Міляну, в південній Італії зчинилися селянські заколоти. У районі Санта Агата селяни обложили маєтки великих поміщиків. З ріжних районів Італії сповіщають про підозрілі пожежі. У Ферарі спалено будинок фашистських профспілок, в Неаполі — маґістратський будинок, у Порторозе — анґар з 5-ма літаками.

В ЧЕСТЬ ГЕТЬМАНА БОГДАНА.

Отсей будинок має станути як „Народний Дім" в дільниці Львова, що зоветься Богданівка, від імени гетьмана Богдана Хмельницького, який таборив в тій стороні підчас облоги Львова 1649 року. Фундаменти „Народного Дому" вже покладені від кількох літ, одначе дальша будова припинилася через брак фондів. Сама Богданівка за слаба числом, щоби подужати велике завдання. В „Народнім Домі", якого власником буде читальня „Просвіти", мають найти приміщення крім салі для вистав і сходин ще й инші культурні та гуманітарні устави, як Захоронка, школа „Рідної Школи", руханкова орґанізація молоді і дві кооперативи (споживча і кредитова). Це має бути дійсний бастіон, сторожа українська на окраїні Львова. Українське громадянство не може допустити до змарнування зачатого діла. Особливо львівське громадянство усіх станів відгукнеться живо на заклик богданівської читальні „Просвіти" і тим причиниться також до звеличання памяти великого гетьмана.

НІМЕЦЬКІ ПОЛІЦІЯНТИ ПОБИЛИ СВОГО ВІЦЕПРЕЗИДЕНТА.

В суботу, 2. червня, хоронили берлінські комуністи одного свойого товариша, який згинув підчас демонстрації попередних днів. Коли вертали з кладовища, урядили демонстрацію. Поліція кинулася на демонстрантів і почала бити їх гумовими палками. Між демонстрантами був комуніст посол Гофман. Він побачив віцепрезидента поліції д-ра Вайса і візвав його, щоби його ратував. Вайс крикнув на поліціянтів, щоби заперестали биття і сказав, хто він. Та мимо того поліцаї били далі посла Гофмана і потовкли самого віцепрезидента Вайса. Вся німецька преса обурена таким поступком розюшених поліціянтів.

ВБИВСТВО МІЛЯНСЬКОГО ПРОКУРАТОРА.

В Міляно вбив професор Велля прокуратора суду Ґвіді за те, що цей не хотів підняти карного поступовання проти фашиста Вентілї, який ошукав професора в одній промисловій спілці.

РУМУНСЬКІ ГОСПОДАРСЬКІ ТРУДНОЩІ.

Чутки про контролю французького банку над румунським національним банком потверджуються. Цими днями потвердила ці чутки румунська офіціяльна преса.

ПОАНКАРЕ І МІЛЄРАН ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ

НІМЕЧЧИНА МАЄ ЗАПЛАТИТИ ВСІ ФРАНЦУСЬКІ ДОВГИ, А КРОМІ ТОГО ЗЛОЖИЛИ ДЕЩО НА ВІДБУДОВУ ФРАНЦІЇ. ПАКТ КЕЛОҐА НЕ Є НІЯКИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЄМ ДЛЯ ФРАНЦІЇ, КОЛИБ ПРИЙШЛИ ДО ВЛАДИ НІМЕЦЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ.

говорив на посвяченню памятника для поляглих в селі Шамбері. Згадавши славних альпейських стірльців, що відзначалися в війні, а походили з савойського округа, в якім находиться село ні, а походили з савойського округа, в якім находиться село Шамбері, почав Поанкаре говорити ще про посвяту погибших та обовязки тих, що остали, котрі повинні закріпити це, що поляглі здобули. В той спосіб торкнувся Поанкаре справи розоруження. Він твердив, що Франція думає тільки про мир. Вона згідна навіть на ревізію репарацій, але з одного не відступить, а саме: Франція мусить одержати від Німеччини все те, що має сплатити титулом воєнних довгів, а кромі того дістати певну надвижку на відбудову зруйнованої світовою війною французької землі.

Бувший президент Мілєран виголосив знова в той сам день на іншім місці промову, звернену в цілости проти Німеччини. Він заявив, що Німеччина вже тепер всіми силами намагається стерти з себе вину за війну, щоби в той спосіб як невинна мати право скинути з себе наложені на ню тягарі. Німеччина намагається рівнож всіми силами, щоби обєднатися з Австрією, або іншими словами хоче зломити і уневажнити версальський договір. Може легко прийти, говорив Міляран, до того самого, що сталося тому 14 літ назад. Пакт Келоґа тут нічого не вдіє, а остане тільки пустим звуком.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ГОТУЄТЬСЯ ДО ВИБОРІВ.

ДУМАЄ ВІДНЕСТИ ПОБІДУ РАЗОМ З ЛІБЕРАЛАМИ. ВЖЕ ВИСТАВЛЯЄ ВИБОРЧУ ПРОГРАМУ.

БИРМИНГГЕМ, 30. вересня. — На річних зборах Партії Праці критиковано остро правительство Болдвина за секретний морський договір, що його заключено з Францією. Мек Доналд домагався проголошення тексту цего договору, а рівнож і цілої переписки та заявив, що коли цего не зробить Болдвин, то зробить це Партія Праці, коли по нових виборах прийде до влади.

На нарадах прийшли до переконання, що справа розброєння чи мирових судів, виборців займати не буде. Робітнича Партія буде виставляти в своїй виборчій програмі вільну торговлю проти тариф, і справу безробіття. Партія Праці думає одержати при виборах жіночі голоси, а Мек Доналд здорово кпив собі з Болдвина, коли він хвалився, що консервативний уряд поширив жінкам право голосовання. Саме консерватисти тому опиралися, а Партія Праці піднесла це домаганя і вперто при нім весь час обстоювала. Таке саме було з забезпеченнєм вдів і старців. Партія Праці буде поборювати консервативний уряд ще й задля його заграничної політики, завдяки якій нема замирення в Европі, а назрівають нові конфлікти.

ФРАНЦІЯ БЕРЕ КАРОЛЯ В ОБОРОНУ.

АРЕШТУЄ РУМУНСЬКОГО ДЕТЕКТИВА, ЩО СЛІДИВ ЗА НИМ ЧЕРЕЗ 6 МІСЯЦІВ.

ПАРИЖ, 30. вересня. — Кароль, бувший наслідник на румунський престол, що живе в Парижі зі своєю любовницею, Гелен Люпеску, не годен був вже довше витерпіти детектива, що ходив за ним як сновида і вхопив його за обшивку та завіз на поліцію. Тут детектив зізнав, що слідить за Каролем на приказ румунського уряду вже від 6 місяців. В поліції скаали, що в Франції є своя поліція і свої детективи і коли буде треба, то вони будуть слідити за Каролем.

СОВІТИ ПРОДАЮТЬ ТВОРИ ШТУКИ.

КАЖУТЬ, ЩО ЇХ МАЮТЬ ЗАБОГАТО. ЦЕ ОСТАНКИ ПО ЦАРАХ І ДВОРЯНАХ.

БЕРЛІН, 30. вересня. — Тут продають на публичній ліцитації множество образів і інших цінних творів штуки. Продажа відбувається з рамени совітського уряду. Совіти кажуть, що всі ці твори походять з царського двора або з домів дворян. Забрали їх так богато, що нема що з ними робити і тому їх вивозять, а одержані гроші ужиють на удержування 460 музеїв.

АМЕРИКА РІШИЛА.

ПАРИЖ, 30. вересня. — Два воєнні вороги: Фош і Людендорф годяться тепер в тім, що в другій битві над Марною в 1918 році, аліянти мають завдячувати свою перемогу головно Америці. Людендорф каже, що німецька армія видержала на місці до останньої хвилі, її не побито. Але вислід війни був неминучий, заважили на нім один міліон молодих, сильних, свіжих і завзятих американських хлопців.

КАСУЮТЬ КАРУ СМЕРТИ.

БЕРЛІН, 30. вересня. — Нові карний закон не предбачує кари смерти. Міністер справедливости певний, що всі стейти згодяться на це. Тому суди відкладають навіть розправи, які можуть закінчитися засудами на кару смерти, згідно з дотеперішніми вимогами закона.

ЖОВТЕНЬ -- МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ВИСОКА ПОЛІТИКА" ЧИ ХАПАТНЯ?

Стаття Свободи з приводу сьогорічних президіяльних виборів найшла серед читачів звучний відгук. На статтю сейчас відгукнулося більше число читачів, подаючи редакції незвичайно цікаві причинки до погляду наших людий на справу виборів.

Читачі зрозуміли як слід значінне морального поступовання підчас виборів, бо вони подали цілу низку невідповідного захования наших людий з приводу сих виборів. Читачі показують, що з нагоди сих виборів висуваються вперед як політинчі провідники люди, яких українські імігранти при ніякій роботі не бачили. Один читач пише: „Я вичитав відозву до організовання клюбів для теперішних виборів, і відразу спитав себе самого: Який вплив може на наших людий мати та відозва, коли під нею видимо чоловіка, який мимо висшої освіти ніколи не вважав за відповідне піддержати якунебудь нашу допомогову акцію для старого краю, а навіть, як зачуваю, всюди проти неї виступає. Як ми можемо піддержати того великого „Американа", коли він усе виступає проти того, чим ми, українські імігранти, жиємо? Я певний, що його заклик лишиться без ніякого відгуку".

Другий читач знова пише: „Се добре, що Свобода пише про роботу наших людий при сьогорічних виборах. У нас є тепер кілька людий без близчих занять, які готові датися наняти всякому, що їм тільки готов обіцяти поміч. Особливо так звані високі політики на се здібні. Вчора один такий політик протестантський прислав до демократів одного католицького попа й паламаря просити для себе о джаб, а коли демократи відправили й попа й паламаря, то пішов через Поляків старатися о джаб у републиканців, а коли його там перебігли, то він „навернувся" назад на демократію й погодився на підрядний джаб Смитівського наганяча. Яке поважанне будуть мати американські демократи до наших демократів, які наперед висувають таких людий? Кілько американських горожан українського походження приєднають такі демократичні агітатори? Хибаж Американці такі дураки, що вони не пізнаються, що сі люди ніякого впливу не мають, що вони нікого не можуть потягнути за собою, бо Українці знають, що вони йдуть за Смитом не для засади, а просто тому, бо припадково Гувер їх не купив? Не гадайте, що я пишу се тому, бо я републиканець. Ні, я думав голосувати за Смитом, і тому мене так болить, що демократи так нездарно підходять до виборчої акції. В сей спосіб вони захитають богато своїх симпатиків".

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ЛИЦЕМІРСТВО

Навряд, чи знайдеться ще якенебудь правительство, або навіть політична партія, щоби виявили таке безсоромне лицемірство, як большевики. Для самореклями, а головне для реклями своєї „матушкі Расеї", яку вони охрестили в СССР, большевики старанно використовують все те, що лишилося їм в спадщині від царської Росії. Десь на півночі ледолом „Красін", що був збудований в Росії до большевиків і звався „Святогор", довершив славного діла, врятувавщи частину експедиції з бальону „Італія". Большевики мало що не потріскали від захоплення, що таке „славноє дєло" довершили „рускіє красниє матроси". Старалися як найбільше прославити своє комуністичне імя, а головне імя „вєлікого русскаво народа".

І так на кождому кроці вони стараються наперед випертися з своїм „вєлікім русскім", щоби показати світови, яка велика й могутня їхня комуністична „матушка Расея".

Саме тепер припадає сто років з дня народження великого російського письменника графа Льва Толстого. Большевики стараються влаштувати як найгучнійше святкування цього ювилею, щоби прославити Росію, а при тім здобути дещо й собі від слави Толстого. Зі шкіри пнуться ріжні комісарі, підкомісарі та всілякі підбрехачі большевицькі, щоби показати світови, якого вони в Росії мають великого письменника і фільософа. З Толстого зробили цілком „пролетарского письменника" та приятеля большевицької диктатури. В своїм захопленню, навіть не поміч того, що Л. Толстой в своїх творах, у своїй фільософії та релігійнім світогляді є страшним і непримиримим ворогом большевиків. Він є противником всякого насильства противником кожного правительства, що основує свою владу на терорі і поліційнім режимі.

Коли вже хто стоїть близько до Толстого по своїм поглядам на державну владу, то це анархісти, але ніколи большевики. А скільки анархістів большевицький уряд розстріляв, скільки їх заслав в Сибір, скільки їх ще тепер конає по большевицьких вязницях, це хіба одному комуністичному богови відомо, бо большевицька Чека напевно вже і рахунок стратила.

Колиб тепер жив Л. Толстой, то напевно він виступив би проти большевицької диктатури з новим своїм „Не могу малчать", як він виступив був у свій час проти царського поліційного терору. Але противбольшевицьке „Не могу малчать" Л. Толстого булоб в тисячку разів сильнійшим і страшнійшим ніж те, що він писав тоді, коли царські сатрапи навіть не сміли мріяти про такий страшний терор, який завели большевики. Знаменитий „столипінський ґалстух"*) був діточою забавкою в салдатики, в порівнанню з большевицькою крівавою бойнею. Ця страшна тиранія, що тримається при владі лише силою терору, що розстріляла більше селян та робітників, ніж яка инша деспотична влада в бувшій Росії, називає себе селянською та робітничою владою. Можливо, таке назвиско пристало їй тому, що вона оснувала своє панування на крови селян та робітників і на страшних їх злиднях, та на рабстві праці в большевицьких фабриках.

Комуністичне святкування ювилею народження Толстого є одною з яскравих ілюстрацій того, як большевики безсоромно й цинічно фальшують дійсність в інтересах своєї комуністичної пропаганди та прославлення „русскаво народа". Їх цинізм доходить до того, що вони навіть в своїх ґазетах подають ріжні витяги з ненадрукованих творів Л. Толстого, які є осудом всякої тиранії, а тому прямим виступом проти большевицької диктатури.

Ось деякі виписки з його твору „Єдіноє на потребу":

„Володіють у Франції машиною ріжні Людвики та Карли, і всі їх царювання — такаж низка злодійств, убийств, кар смерти, биття та руйнування народу, безцільних війн. Нарешті карають на горло одного з них, і в туж мить Марати та Робеспєри захоплюють машину та творять ще більші злодійства, нищучи не лише людей, але великі істини, які голосили люди тих часів".

Чи не пізнають большевики в Людвику царя Миколу Другого, а в Мараті та Робеспєрі себе, коли друкують такі слова Л. Толстого. Коли дійсно большевики шанують його память так, як вони про те голосять, то це зобовязувалоб їх прислухатися до того, чого вчив Толстой і переводити в життя ті прінціпи, що він їх проповідував. Але цього большевики не можуть зробити, бо той же Л. Толстой, немов би предбачаючи їхне панування в Росії, так говорив про владу:

„Скрізь, де істнує така інституція, при допомозі котрої меньшість може примушувати більшість робити все те, що ця меньшість назве законом чи урядовим розпорядженням, там кожна людина з більшости завжди в небезпеці, що на нього і його родину спадуть найстрашніші біди — і не стихійні біди, незалежні від волі людей, — а біди, що повстають від тих декількох людей, котрим він добровільно віддався в рабство".

Колиб жив тепер Л. Толстой і виголосив би такі слова, то напевно з ним не поводилисяб большевики так, як царські жандарми, що лише конфіскували деякі його писання. Можна з певністю сказати, що большевики, не надумуючись, поставилиб його „к стенке", як ставили не одного ученого та письменника, а між ними й Українців, як Г. Чупринку та инших.

Тепер большевики святкують ювилей народження їхнього непримиримого ідеольоґічного ворога. Святкують тому, що він мертвий, бо думають, що мертвий Л. Толстой їм вже не страшний. Але здається, гірко помиляться.

*) Шибениця.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912,

Of "Svoboda", (Liberty) Ukrainian newspaper published DAILY at Jersey City, N. J., for October 1, 1928.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared Simon Yadlowsky, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Svoboda", and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher: Ukrainian National Ass'n, Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor: Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Managing Editor: Luka Myshuha, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager: Simon Yadlowsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., Fraternal Order. Theo. Hrycey, Pres. & Trustee, 329 So. Fourth St., Philadelphia, Pa.; J. Kashtaniuk, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; B. Levczyk, Treas. & Trustee, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

3. That there are no bondholders, no mortgagees and no other securities.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date shown above is 17.000 per each issue.

SIMON YADLOWSKY, business manager.

Sworn to and subscribed before me this 1st day of October, 1928.

MICHAEL UHORCHAK, Notary Public
(My commission expires July 28, 1929).

ІВАСЬ ЧИТАЄ, ГАНУСЯ ЧИТАЄ І МАЛА МАРУСЯ ХОЧЕ ЧИТАТИ. Хоче читати, бо має гарну книжечку. І ВАШІ ДІТИ НАВЧАТЬСЯ СКОРО І ГАРНО ПО УКРАЇНСЬКИ ЧИТАТИ, КОЛИ БУДУТЬ УЧИТИСЯ З ЧИТАНОК МАТВІЙЧУКА. Досі вийшла ПЕРША, ДРУГА І ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА. Продаються по ціні 40, 45 і 60 центів.

КОЖДА ЧИТАНКА Є СТАРАННО ЗЛОЖЕНА І ГАРНО ТЕХНІЧНО ВИДАНА. ОПРАВА СИЛЬНА. ПИСЬМО ЧИТКЕ, АКЦЕНТОВАНЕ. ОКЛАДИНКИ ЧИТАНОК ПРИКРАШЕНІ ТРИКОЛІРОВИМИ ВІНЄТКАМИ (професора Куриласа). ТОМУ ГОРЯЧО ПОРУЧАЄМО ТІ ЧИТАНКИ УСІМ УКРАЇНСЬКИМ ШКОЛАМ.

Замовлення слати на адресу:

"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(221)

Якось дивно почував себе, їдучи широкою та глибокою балкою. Десь далеко іноді почуєш скрип селянського воза, часами тупіт коней та далекий крик погоничів. Іноді, коли почуєш незвикло сильний галас, обережно визирнеш з балки, щоб побачити, що робиться на широкому шляху, або чи далеко до якогонебудь поселення і, зорієнтувавшися, знову пірнеш між глибокі береги балки.

Переживаємо модерні часи. Нові умови життя, нові засоби транспорту, нові обставини війни і т. д., а тут їдеш такcамо, як півтисячи років тому, а може й тисячу, їздили твої предки. Чи були вони дружинниками якого князя, чи пізніше товаришами якого запорожського куріня, чи може раніше дикими Скитами, що буйним вітром літали на наших рідних степах — вони такcамо вважали найбезпечніший шлях балкою та на коні. Міняється життя, міняються обставини, але в багатьох випадках все-ж воно остається незмінним. Дійсно, правду говорять, що „під місяцем немає нічого нового".

Така їзда обвіювала мене романтикою. Воскресали в уяві картини з прочитаних книжок, картини з оповідань носіїв стародавньої козачої традиції ріжних старих „дідів" я, далеко не романтична особа, реаліст, часами забував дійсність і в мріях почував себе запорожським козаком, що крадеться до свого товариства з табору диких кочовників. В часи такого уявлення я пригадав, що мені треба небагато звернути з наміченого мною маршруту, щоби завитати на хутір до свого діда по батькови.

Після смерти мого батька я мало бачився з дідом Кедровським, бо всі вільні часи від шкільної науки з дитинства проводив у діда по матері. Там в його маєтку, біля урочища Балацького*), на Інгулі, я проводив своє дитинство та юнацтво в оточенню стародавніх українських леґенд, в оточенню ріжних „прикмет", що нагадували на кождому кроці про життя й боротьбу за свою волю лицарів Запорожжа. Там на балці Кабаччині були руїни старого запорожського зимовика й корчми біля нього. Тією балкою Запорожці наступали до Буга на Турків і тією-ж балкою тікали на лівий берег Інгула від переслідувань Турків. Там на Інгулі „вони затопили байдак, нагружений сріблом та міддю", а в тих льохах, що склепіння ще виднілося зпід руїн коршми „вони замурували зброю й инші річі" — так говорило народне оповідання.

Мені хотілося, дуже хотілося розкопати той льох. Мені хотілося дістати звідти хочби одну справжню запорожську шаблю й тоді, мені здавалося, я сам ставби лицарем Запоріжжа. Ні разу й на мить не являлися гадки, що тим можна збагатитися, як то було в других „кладокопателів". Але я не міг переступити волі свого діда, підпертої авторітетом заповіту тих, що ті скарби поховали до слушного часу, а час той тоді ще не прийшов.

Я про це пригадую тут і взагалі іноді пригадую про особисті переживання тому, що вважаю не зайвим познайомитися ширшому колу людей, при яких обставинах і під яким впливом витворювалося зпочатку роматичне національне почуття, а потім національна свідомість серед покоління мого віку. Пригадую тому, що хочу звернути увагу, яке кольосальне значіння має для національної свідомости плекання в молоді національних традицій.

Отож пригадавши свого діда, я вирішив заїхати до нього на хутір у Компанеївській волості, біля Єлисавету. Останній раз був я в нього ще хлопчиськом, яких років тому двацять. В памяти майже не залишилося нічого про той хутір. Чомусь лише пригадував, що коли я виїздив звідти, то бачив великий білий мур та сивого коня, що на припоні пасся біля того муру, а більш нічого.

Довелося трохи розпитувати селян, щоби втрапити до хутора. Вже почало смеркати, як я зобачив хутір і той самий мур, що залишився в памяти, але сивого коня вже не було, а чомусь мимо волі я гадав і його побачити. З дідом бачився в останнє десь в 1907 році, як він приїздив до Херсону й з того часу лише рідка листувався з ним.

Вже смеркалося, коли я застукав до брами.

— А, гов, кого там Бог приніс? — чую якийсь голос із-за брами.

— Та я подорожній. Іду з війська до дому. Кінь підбився. Прошу впустіть переночувать.

— Зачекайте-но, запитаю господаря, — відповідає голос не відчиняючи брами. Бачу я через неї, що в хаті вже світиться. Туди пішла постать, яка відзивалася на мій стук.

За пару хвилин виходить й відчиняючи браму говорить:

— Коли з добром Бог приніс, то просимо до господи.

Я зліз з коня, відпустив підпруги, поставив коня до стайні, бо їхав поволі й він був сухий. Просив тепер коня не поїти, бо я напою сам пізніше, а тим часом покласти йому сіна. Робітник пішов по сіно, а я присів на присьбі біля хати, чекаючи його. Спокійним не був. Серце билося. Хотів знати, що з дідом й чи живий він, бо вже старому добігав осьмий десяток років.

Аж ось з хати вийшла велика огрядна постать. В ній я не міг не пізнати свого діда. Він був росту яких шість і пів футів, широкоплечий дуган. Серце забилося. Хотілося кинути на шию, але стримав себе. Ану, чи пізнає? — думав я собі.

Побачивши мене в сутінках, дід звернувся до мене.

— Ну, а ви що, земляче, тут сидите? Прошу до господи!

— Дякую, пане, я хочу придивитися, як сіна дадуть коневи та трохи перегодя розсідлати його, а тоді вже й до хати, як на те ласка господаря.

— Е, земляче, я вас десь стрічав. Знайомий мені ваш голос, ой, як знайомий — каже дід.

— Та буває, що й стрічались може, а буває, що й голос нагадує іноді другого рідного чоловіка.

— Так дійсно рідного. Його вже більше двацяти років я не чув. Замовк на віки.

І почулося хвилювання в голосі старого. Воно мене невимовно стиснуло за серце.

— Але чого там, прощу до хати, а потім собі підете поратися біля коня, коли прийде час.

Заходимо у велику просторy світлицю. Дід вже давно жив вдівцем. Я йду попереду, він позаду зачиняє двері. Обертаюся до нього. Старий ніби з переляку жахнувся відразу.

— Немов Іван встав з гробу... Ой, лишенько. Та ти-ж мій рідний. Але хто: чи Володимир, чи Михайло?

Я не витримав сльози бризнули з очей і я кинувся на шию дідови:

— Володимир... Володимир! Дорогий діду.

Плакав я, плакав старий. Рясні, рясні сльози котилися по його здоровенним сивим вусам на мою голову.

— Нарешті Бог сподобив хоч перед смертю побачити свого внука. А ще більша радість. Та ти чистий портрет твого батька з такоюж борідкою. Й голос його парубочий, але лише ріст не той, не той. Не в Кедровських ти пішов.

І знову кріпкий, кріпкий поцілунок.

Дід віджив, затурбувався. Скоро зявилася вечера на столі й почали ріжні родинні розпитування та розказування.

— Так, ти значить, козакуєш? — промовив він після того, як я скінчив десь по півночі своє оповідання.

— Ну, слава Богови, що чорнило й перо не вбило в тобі душі прадідівської козачої. Дивлюся на тебе й самому кортить стати до козакування. Ех, матері його печериця, я ще й тепер на кони сиджу мабуть краще від тебе. Тільки, що не бачу добре — не то, що було в молодости. А ти добре зробив, синку, що пішов козакувати. Нехай знають Кедровський, — говорив трохи повеселівший під чаркою старий дідо, — недаром всі в нашому роді були старшинами в Батуринському курені. Аби не клята сука Катерина, то ще й досі ми старшувалиб, а то тепер ось тобі мов неприкаянному доводиться від Москалів тікати...

До самого світу старий оповідав, як кошового Кальнишевського арештували, як наші рідні землі запорожські ріжним зайдам роздавали, як козачі хутори руйнували. Розповідав, як наші курінні батуринські землі пану Висоцькому та иншим отдавали, як старшину козачу, що присягала вірною цариці бути „дворянством" та землями „награждали" і як у непокірних всі землі відбирали та з своїх рідних гнізд висилали. Нашому прадідови майже всі землі забрали, лише млини полишали. Згодом увесь Батуринський курінь в державних кріпаків, в „нову охту*), обернули та примусили морякувати й корабельний док та кораблі в Миколаєві будувати. Пізніше з козаків у „виведенців з Малоросії обернули", а пізніше у „мещан" і навіть назву нашого поселення Батурино в посад „Вісунск" обернули, щоби й сліду козачого не було.

Гнівом і ненавистю до Москви горіли очі старого і вся постать його немовби закликала до боротьби з тими страшними катами. Радів старий, що настали часи, коли знову козак оживає, знову кров в народі новим лицарством і відвагою до боротьби палає.

В таких розмовах, оповіданнях, пригадках, розмовах на сучасні теми й в плянах на майбутнє прожив я на хуторі діда майже тиждень. Забув усе, що робилося на світі. Старий часто жартував, а був веселої вдачі. Іноді по обіді пісні співав та все ганив мене, що не вмію співати.

(Конець буде).

*) Тут в плавнях Інгула над озером збиралися часто Запорожці з зимовиків на раду, — „на балачку".

*) Охта була заснована царем Петром в Петербурзі, де будували кораблі. „Нова Охта" була в Миколаїві.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ФАРМЕРА.

(Далі).

Пізнався я з більше Американцями і дещо від них довідався. Ішло мені не зле. Але біда не спить: жена моя захорувала на запалення сліпої кишки. Я закликав доктора. Він прийшов раз і другий, і так ходив цілий тиждень і каже мені все, що її буде ліпше. Але я закликав другого, а другий як подивився тай говорить мені: аби зараз її віддати до операції. Спитав мене, котрого лікаря я мав, і поїхав. Зараз прислав того першого і той казав забрати жену до шпиталю. Лікар прислав автомобіль і я завіз жену до шпиталю. Се було о 6. годині у вечер. О 8. годині зробили операцію і уже було за пізно: боляк пук їм під руками, так що жена дістала в цілім тілі затроєння крови. Так я зостався сам з дітьми, з котрих наймолодша дитина мала 7 місяців, а найстарша шість і пів року. А я не мав ні цента при душі!

Жена потім мала ще три рази операцію й стратила всю кров так, що лікар побачив, що зле і зателєфонував до мене, щоби я приїхав до него. Зачав мені говорити, що зле, каже мені, щоби я дав з себе крови. Кажу я лікареви: Я готов, але як возьмиш, хто буде мені діти отримував? Він сказав мені, що мене не буде боліло і я зараз верну до дому. Я згодився.

Зараз того самого дня приїхав лікар до мене. Коло 10. години вечером я поклав діти спати, замкнув діти в „шанді", і поїхав з лікарем до шпиталю. О 12. годині в ночі пустили з мене кров в жінку, а о 2. годині по півночи привіз мене лікар домів. Діти спали й нічо не знали, що я був в шпитали. Я положився троха поспати, а рано зараз встав як звичайно, бо треба було дітям зварити щось їсти.

Жена була в шпитали 14 тижнів і я за той час не міг іти робити, бо не мав з ким оставити дітий. Алеж їсти треба було, дітям і самому, а тут я ще нічого не мав, тільки ліс. Так я став тай думаю: що почати?

Оден Жид оповів мені, що оден фармер має коня на продаж. Поїхав я до того фармера і розповів йому свої обставини; сказав я йому, що я хотів би того коня купити, але не маю грошей. Він згодився зачекати мені на гроші чотири місяці. Я дав йому „нот" на 35 долярів, — так той кінь коштував, — і я того коня купив без грошей.

Привів я його до дому. Але їсти коневи я ще не мав що дати. Пішов я до „фуд штору"; він уже знав мої гаразди і продав мені 50 фунтів „фіду" і „бондель" сіна. І йому я теж зараз не заплатив. Так я вже мав коня і що їсти для коня, але не мав ані плуга, ані в що коня запрягти. Оден мій сусід-Американець сказав, що він має старий плуг, і він мені його подарував. Плуг був поломаний, так я його направив, докупив до нього, що бракувало. Я вже мав плуг, але ще бракувало мені „гарнеса". Той самий сусід оповів мені, що він видів в часописи, що оден пустив „адвертайзмент", що має „гарнес" на продаж. Було се десь коло десять миль від мене. Я попросив свого сусіда і він мені мені позичив 5 долярів на той „гарнес" і на другий день я встав рано, зварив дітям снідання, замісив на хліб (бо я сам мусів тоді й хліб пекти, бо до міста було за далеко, а пекарі тоді так не возили, як тепер). Гадав я собі: як я вернуся звідтам з „гарнесом", то тісто підкисне, тай тоді спечу хліба. Поїхав я на „штріт карі", а там ішов ще зо дві мили, а там ще чекав на нього і так, як я вернувся до дому, так уже не було з чого печи хліба, бо тісто усьо вилетіло на підлогу. Та я сим дуже не гризся, бо мене тішило, що я купив „гарнес" на коня. Коштував він мене 4 доляри.

Так я вже мав, що мені було потрібно, щоби могти дещо заробити. Маючи вже коня й плуг, я робив у сусідів по пару годин і заробляв на життя для себе, дітий й коня. І так я тягнув свою біду.

Тимчасом від того часу, як пустили з мене кров в мою жену, моя жена зачала приходити до себе, і за 14 тижнів привіз я жену до дому. Я не вповідаю їй всього, як я робив, але кажу, що всьо було добре. Жена була ще хора і не могла ще нічого робити, але добре, що вже було кому коло дітий остатися. Пішов я щукати роботи до фабрики. Дістав роботу, робив, заробляв і потрохи виплачував усьо, що був винен. Так то я прожив півтора року мого побуту на фармі.

Як я вже повиплачував всі довги, так я задумав поставити собі дім. Але грошей в мене ще нема. Жена моя знала, що я грошей не маю, і я малощо жені оповідав, бо вона ще не була здорова, щоби не гризлася. Пішов я до одного контрактора і згодився з ним, що він поставить мені „гавз" за 1,500 долярів на 5 „румів", три на долі, а 2 на горі. Я мав дати йому сто долярів нім він зачне ставити, а других сто, як скінчить. Та тут не мав я ані 20 долярів. Так я прийшов і оповів жінці. Жінка зачинає своє, каже, що я хочу її знов загнати до шпиталю. Але я її заспокоїв і кажу, що я не буду ставити „гавзу". Тимчасом я був собі посадив раних бараболь на клаптику поля, котрий я собі виробив троха, посадив 4 „бескити" і робив кого них, як вони виросли і я узяв тоті бараболі копати, накопав 120 „бескитів". З того 20 „бескитів" оставив для себе, а 100 продав. Бараболя платилася тоді добре, бо по доляру „бескит", і я узяв сто долярів. Я дав контракторови на завдаток одну сотку. Зараз я взяв тоту корову, що я її купив саму першу, і продав. Узяв 89 долярів, доложив зі своєї „пейди", що я заробив в „шапі" і дав других сто долярів.

Так, нім контрактор зачав ставити дім, я йому дав двіста долярів замісць сто, а нім він скінчив, я йому дав 4 сотки. Осталось 1,100 долярів і він узяв „морґеч", котрий я йому сплатив ще до року. Тимчасом взяв я ховати свині і мав щось 20 свиний, але потримав я їх оден рік і занехав, бо вирахував, що нема зарібку на свинях. На другий рік я собі підховав 125 курий; я рахував собі: як вони виплачуються, то і мені вийшлоби добре. На другий рік я мав уже 500 курей, а на третий я вже мав 1000 курей. Як я вже мав 500 курий, я зіставив роботу у „шапі" і робив дома. Так що року старався я доховати все більше курий. Я взявся до хову курий на добре і тепер їх ховаю. Тепер у мене знаходяться машини до вигрівання курий, котрими я вигріваю малі курята; з них троха продаю, а решту тримаю для себе на яйця. Тепер я випродуковую около 1000 дозинів яєць на оден тиждень. Я приставив собі більше комнат до дому, так що мені тепер дають за мою фарму 20,000 долярів.

Описав я те все не на те, щоби хвалитися, а тільки на те, щоби показати, що як чоловік схоче троха потерпіти, то певно зможе щось зробити.

Теодор Ковальський,
R. F. D. 7, Millville, N. J.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Прибуття делеґатки Укр. Товариства Охорони Дітей і Молоді.

До Ню Йорку прибула на днях п-ні Михайлина **Говиковичева,** член Ради Українського Товариства Охорони Дітей і Молоді і Голова фінансової комісії цеї Ради, щоби зібрати фонди на цили цего товариства. П-ні Говиковичева є жінкою д-ра Альфреда Говиковича, адвоката і директора парцеляційного товариства „Земля" у Львові, діяча з УНДО, а рівнож і сестрою покійного о. Остапа Нижанковського, замордованого в злочинний спосіб Ляхами.

П-ні Говиковичева остане в Ню Йорку через 8 тижнів і буде збирати в самім Ню Йорку і околиці жертви на допомогу товариства, яке заступає. Досі збирала вона такі жертви в Детройт, Клівленд, Шикаґо і т. д. — головно на Вестах.

Укр. Товариство охорони дітей заложене ще в 1920 році. Першим головою був др. Стефан Федак, а теперішнім є радник Модест Каратницький. Його заступницею є Константина Малицька, відома письменниця, а заступником о. Василь Лициняк.

Ціль товариства: заопікуватися нашими бідними сиротами, дати їм притулок і навчити ремесла. Товариство має 34 філії, а кожда з них має свій захист. У захистах є 500 дітей, з котрих є чимало хорих на туберкулу, трахому і т. д. Для тих дітей треба мати МАЛИЙ ШПИТАЛИК, і то у Львові, бо там можна мати безплатну поміч з боку наших лікарів.

Треба постаратися рівнож ще й о РЕМІСНИЧИЙ ЗАХИСТ, бо дітей держиться в діточих захистах до 14 року життя, а потім треба їм дати хліб в руки, навчити якогось ремесла. Це можливе рівнож тільки у Львові, бо тут є відповідне число українських ремісників, де діти моглиб побирати науку. Розуміється, що тут ходить тільки о круглих сиріт, бо іншими опікується Рідна Школа.

Якраз на ті цили переводить п-ні Говиковичева збірку в Америці. Товариство Охорони Дітей сповняє ще одну дуже важну функцію. Воно дає ученикам Рідної Школи шкільні прибори, убрання, обіди і т. п. А це важне, бо такими річами перетягають Поляки наші бідні діти до своїх шкіл і захистів і там їх польщать.

В захистах перебувають головно сільські діти, воєнні і повоєнні сироти. Як виглядає робота по філіях Т-ва, пізнати по роботі львівської філії. Філія у Львові має 5 секцій:

1) **Секція порадні.** Се рід лікарської стациї, де одержують даром пораду вагітні матері і матері з немовлятами і дітьми до 3 літ життя. Працює в ній на переміну трох українських лікарів.

2) **Секція сирітських опікунок.** Вона переводить статистику сиріт і бідних родин в місті і справляє тих дітей до українських шкіл і захистів, дає дітям шкільні прибори, обіди і убрання і влаштовує для них курси української мови. Ця секція опікується дітьми до 14 року життя. Працює в ній 80 жінок з інтеліґенції, котрі поділили Львів на 40 районів. На кождий район призначено по дві жінки, котрі обовязані відвідати бідні українські родини найменче двічи до року.

3) **Секція доростаючої молоді.** Це для сиріт і дітей, що скінчили 14 рік життя. Ця секція дбає, щоби діти пішли до ремесла, шукаючи для них приміщення і роботи.

4) **Видавнича секція.** Видає книжки для бідних жінок і діточок. Вийшли такі книжки: Жінка як мати, Гіґієна дівчини і т. д.

5) **Секція пластова.** Головою пласту є др. Северин Левицький, котрий зорґанізував поверх 2,000 пластунів по школах.

Ся така важна інституція вдержувалася до 1925 року виключно з датків, які одержувала з рамени **Американського Червоного Хреста.** Але опинилася в критичнім положенню, коли Червоний Хрест припинив свою допомогову акцію в Европі. Від того часу приходиться їй тяжко бідувати. Жебрається на всі боки. Влаштовуються балі, фестини, вистави, льотерії, але все те не вистарчає. Прийшлося оглянутися на Америку. Товариство прийшло до переконання, що коли Українці в Америці не зможуть дати йому сталої допомоги, воно буде змушене припинити оту свою так важну працю, а наші діти опиняться по польських захоронках, а яка з того вийде для нас шкода, це ясне.

П-ні Говиковичева зібрала досі 1,300 долярів. Буде тепер збирати дальші жертви в Ню Йорку і околиці, потім вибереться ще в стейти Пенсилвенію і Огайо, відтак верне до Детройт, а звідтам назад до нюйорського стейту, звідки вже виїде до Европи.

П-ні Говиковичева вірить, що наші священики, парохії, братства та товариства зрозуміють високу ціль Укр. Товариства Охорони Дітей і Молоді і з щирим серцем попруть ту допомогову акцію, яку вона саме тепер переводить. Цеж ходить о добро наших дітей, тих найбідніших, бо круглих сиріт.

З ІСТОРІЇ МЛИНАРСТВА.

Історія розвитку збіжевого млинарства звязана тісно з історією людської культури. Хто перший молов збіже на двох каменях — невідомо. Зате певне є, що вже 1,600 літ перед Христом знані були млини з двома каменями: горішним і долішним. В історії Старого Завіту згадується про це кільтка разів. Первісні прилади до мелення то була колода твердого дерева а пізніше великий камінь із вижолобленим заглубленням. У тих приладах розтовкали зерно.

Старинні Греки мали великий пошанівок для млинарства. Доказом цього є призвище млинаря, надане їх найбільшому богові Зевесові. Також Римляни приписували винахід млинів свому богові Пілюмнові. Давній римський млин складався вже з циліндрової камінної основи, з якої виставав до ґори нерухомий долішній камінь у формі стіжка. З часом, коли стали вживати більших каменів, почали послугуватися в млинарстві домашніми звірятами. Бачимо це зображене на тодішних малюнках. Крім звірят до жорнів уживали ще трьох людей. Римляне брали за робітників вязнів.

Перший водний млин на загальне счудування основано за володіння цісаря Августа Октавіяна. Щойно 400 літ після Христа повстало в цілій римській державі богато таких млинів. Пізніше млини розповсюдиювалися в Европі дуже помало. Ще в середньовічних часах такі підприємства належали до виїмків і були дідичними монополями.

Історія зовсім не подає, коли вперше приноровлено в млинарстві силу вітру. Знане є лише, що Перзи мали вже вітраки на 700 літ перед Христом.

Спочатку пересівали муку ситами ручно. Около 1550-го року стали цю роботу робити штучно. Тоді в Німеччині стали вживати вперше мучного питля у формі довгого вовняного рукава.

Замісць давнього вовняного питля в перших літах 19-го століття ввели Американці питель із металевої тканини. Тоді також звернули більшу увагу на сортування й чищення сирого зерна. Від 1832 Швайцарія доставляла спеціяльну шовкову ґазу для млинарства. З тім часі млини значно уліпшилися технічно завдяки американським технікам. Перша присвоїла собі американську систему мелення — Англія. Около 1760-го року Англійці збудували перший паровий млин. Відтоді зачинається найгарніший розвиток млинарства. Французи впроваджують до порушування млинів замісць звичайних водних коліс, т. зв. турбін. Завдяки турбінам можна було краще вихіснувати природні водні сили.

На українських землях довго вживали ручних жорен замісць млинів. Вітряки появилися около 1300—1350-го року. На Литві не знали вітряків тому, що Литовці почитали вітри як богів. В Інфлянтах ще в 17-ім столітті дійшло до великого бунту й проливу крови, коли найшлися такі люди, що хотіли поставити водний млин, бо там почитали воду як святу. В Польщі і на Литві млини були власністю королів. У тих часах (до кінця 18-го століття) млинарство в Европі не було уліпшене, тому **разовий хліб,** або **грубо питльований** був лише на столі найбільших панів і шляхти.

Др. Остап Грицай (Відень).

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА ЯК ПИСЬМЕННИЦЯ. (14)

(Докінчення).

ПОВІСТИ И ОПОВІДАННЯ З МУЖИЦЬКОГО ЖИТТЯ.

Щож до оповідання „Вовчиха", то мушу сказати, що це, хоч і коротший твір, то надзвичайно замітна спроба малювати мужицьке життя строго реалістично, з гостро закресленими твердими характерами та на овиді подій, звязаних тісно з мужицькою буденщиною. І тут маємо жагучу боротьбу за землю між суворою і впертою Зоєю Жмутовою та її синами, що дібравши собі жінок по своїй уподобі, бажалиб жити на власному господарстві. Але як Марійка в повісти „Земля" виступає проти Рахіри й Анни, так і енерґійна та завзята Зоя не хоче дозволити синам женитися по їх волі, не дає й донці Санді звінчатися з вибранком її серця, а все те в твердім переконанню, щоціложиттєва праця дає їй право берегти набутого майна навіть і перед власними дітьми. Її чоловік, старий Павло, подібно як Івоніка в „Землі", лагідний вдачею і бажавби йти дітям на руку. Але Зоя не слухає його. Коли він ось добрим словом озивається за сином Миколою („він наш найстарший син, йому треба дати землі; миж для дітей працювали, самі як завтра повмираємо"), то вона старому на те: „Давай ти своє поле, чоловіче! — крикнула Зоя, взявшись попід боки — я свого не даю. Я стара, я знаю, але тому, що я стара, я хочу мати своє, й нікому в ласку не стояти. На те я й працювала ціле своє життя!" (ст. 26). Подруже Миколи з Ганною Марчуківною намагається Зоя унеможливити особисто, виговорюючи на Миколу перед Марчуками, що „за ним буде жінка його в роботі удвоє згинатися", що він злодій, що „буде з хати виносити всю її працю" (ст. 34). І таксамо насильно хотілаб стара Зоя перепинити одруження сина Юзька з Журавлишиною Аничкою, якій закидає те, що вона „зі своєю мамою у війні офіцирам обіди варила" (59). Це оповідання іменно змальоване на тлі війни; один син Зої, Янцьо, паде як жертва цеїж. Але й кріваве воєнне лихоліття не всилі злагодити занеклоїню вдачі „вовчихи" Зої; вона до кінця бажалаб верховодити всіми, дарма, що обидва сини не слухають її, а роблять так, як їм найкрасше, а тільки безталанна Санда лишається завдяки нетямучому засліпленню недоброї матери старою дівкою, хоч і їй всміхалося щастя в подружнім звязку з чесним кушніром Савкою, на яке Зоя не дозволила. Отже в цілости Зоя — подібно як і Марійка — не являється нам ідеалом матери в найкрасшім значінню цього слова; але як мужицький жіночий тип про себе вона змальована нашою авторкою з гідною признання послідовністю, чіткими, енерґійними рисками; лінія твердого характеру видержана тут несхитно до кінця і таксамо переконує нас своєю життєвою правдивістю, тонкістю й оконечною траґікою характер Санди, в ряді жіночих постатей в Кобилянської рішучо одна з красших, навіть попри те, що і в неї степень життєвої самостійности не високий. І старий Павло тут симпатичний тим, що без огляду на упір Зої допомагає синам загосподаритися. Тимто й доводиться сказати, що в порівнанню з „Землею" виявляє оповідання „Вовчиха" значний розвиток в мальованню життєвої дійсности і характерів. Замісць зайвого ідеалізування людини бачимо тут психольоґічне поглиблення. Слова героїв відповідають тут їх ділам, а діла словам, зза чого і скрізь враження суворої життєвої правди. На окрему похвалу заслугує гарна, жива, народня мова в цілім оповіданню.

Колиж тут воєнне тло здебільшого тільки зазначене, то доволі яскравими картинами змальоване воно в збірці „Сниться". Правда — тонке перо великої поетки й артистки Ольги Кобилянської наче здрігається перед розмальовуванням военного пекла в усій його грозі. Але і при артистичній здержаности, помітній тут у нашої письменниці, траґізм военного лихоліття змальований нею в дусі того високоідейного і вражаючого обжалування, який так прегарно зазначується в розмальованню військової служби Михайла в „Землі". Глибока любов Кобилянської до людини, до природи і до звірят, проступає саме на овиді горесної воєнної руїни тим гостріше, що все тут мусить гинути страшливе безумною смертю сліпої, воєнної конечности. Оттак в нарисі **„Скиться"** розгортає авторка пів-символічну, масову сцену жертв війни, з чоловіками, жінками й дітьми, пів-драматичним ладом, у формі поетичних апостроф і монольоґів, з яких так і вичуваємо горе, смуток, розлуку і болюче сподівання міліонів людей в пожарах горіючого світа. Гарно закінчує авторка ті сцени словами: „Веде нас одна надія. Ми не мертві. **Ми будемо".** — Новеля **„Василка"** дає інтересний тип мужички, що, лишившись без чоловіка, переживає сама страхіття війни, але вміє при тім і в найтрудніших моментах давати собі раду і не ломиться. І тут зазначується поглиблення в мальованню людського, зокрема ж мужицького характеру по лінії послідовности. — Більш траґічне своїм змістом є оповідання **„Юда",** історія селянина, що наслідком нещасного збігу обставин стягає на себе підозріння, що він шпіон, і у своїй розпуці вішається, хоч він невинний. Дуже гарні є його останні слова про укохану землю, затеж деякі неясности зазначуються в цілости факту. — Те саме можемо сказати і про **„Лист засудженого на смерть вояка до своєї жінки",** цінний своєю теплою любовю до всього, що вяжеться з рідною землею („не вбивай ніколи цвіркунів, Маріє"), але з погляду на сам факт, оснований на хиткій припадковости. Дуже гарні картини лісової природи змальовує Кобилянська в нарисі **„Лісова мати"** і таксамо гарно мужичку Докію. Де-що дивно вражає тут тільки те, що Докія свій останній заощаджений гріш віддає попові на Службу Божу — за покійну „маму цілого краю", цісареву Єлисавету. Славетна Єлисавета не варта такої жертви праведної української селянки. Оповідання-ж нашої письменниці належалоб певно до найкрасшого, що вийшло зпід її неструдженого пера, колиб так Докія, замісць віддати свій останній гріш на Службу Божу за цісареву — віддала його на богослуження за Героїв України. Вониж ближші нашій душі, ніж та химерна цісарева, що хоч і називалася „мамою цілого краю", то не була навіть доброю матірю своїм власним дітям, народів своєї держави не знала й ніколи не любила, а за весь час свойого життя журилася тільки своєю красою тай своїми мадярськими кохавками. От і чому вважаю концепцію оповідання „Лісова мати" дещо дивною.

Отсим я розгляд творчости Ольги Кобилянської і кінчу. Спинившися головним чином на її більших творах, я зміг тут провести тільки найголовніші провідні лінії її світогляду і то в першій мірі у відношенню до тих оповідань, які я обговорював. У пребогатій скарбниці її творів є ще цілий ряд малих нарисів, прозових поем та прозової лірики, які теж окремий світ про себе, а до яких я буду вертати принагідно, обговорюючи інші великі твори українського письменства.

(Конець).

КУХАРКА ЗОЛІ ПРО СВОГО ПАНА.

З нагоди двацятьпятих роковин смерти французького письменника Еміля Золі один парижський журналіст розмовляв із кухаркою Золі. „Я була три роки занята в домі Золі, а саме від 1894 до 1897. року. За ті три роки бачила я дома богато визначних письменників. Бував там Франсоа Копе, з гарно виголеним лицем подобав на Американця, Альфонс Доде, що все ходив у широкому розвійному плащі а за кождим кроком підпирався тяжко на палицю, бував Бурже, Шарпенте і богато інших. Золя приймав гостей лише пополудні, бо перед полуднем працював. Після скромного сніданку, що все майже складався лише з хліба грубо помащеного маслом, свистав Золя на свого пса Пімпена і зникав із ним у робітні. Той Пімпен, чорний наче смола, спроваджений з Німеччини пес, вилазив зараз на діваня письменника і лежав тут весь час спокійно, доки його пан працював. Золя їв дуже мало, а не пив нічого, зате зїдав тимбільше мучних страв тісточок; любив їх пристрасно, а вечером пив до цього горнятко чаю. Був найпростішою людиною у світі а добрий для кождого. Та надівсе любив дітей цілим серцем. Як то часто виходив він із моїм хлопчиком до Меданського городу, рвав йому цвіти і лягав на траві та бавився з ним і Пімпеном".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

CHILDREN OF THE MEMBERS OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ASK YOUR FATHER TO INSURE YOU IN THE JUVENILE DEPARTMENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION. YOUR PARENTS WILL BE INSURED FOR ANY ACCIDENT TO YOU, AND YOU WILL RECEIVE THE UKRAINIAN JUVENILE MAGAZINE.

Яр. Губалек.

РОЗМОВА ІЗ ЗАКАРПАТСЬКИМ ДІДОМ.

(Із чеського.)

Липневе сонце розпікає воздух, дріжить над білою дорогою, вкритою грубою верствою пороху. Нема тут тінистих алей овочевих дерев*), які приносять полекшу оку і тілу. Лише подекуди похилилася над дорогою стара верба, змучена безчисленними зарубаннями абиточних пастухів.

Передімною тяжка дорога. Вертаю зі служби з ліса. Там бодай трохи тіни. Перед собою маю добрих пять кільометрів запорошеною дорогою, в такий страшно парний день. Я сам один! Двічи так немило! Не люблю самітної мандрівки. Задушлива спека змучить, колиб і сидіти. Розіпняти камізольку, ковнірець із вязаною краваткою до кишені, звільнити шию й приспішити ходу.

Аж ось яких двіста кроків передімною біліється в жарі сонця постать руснака, що йде, підпираючися високим, тамтогорічним кукурудзинням. Здоганяю його. В двійку краще йдеться.

— Дай, Боже, здоровля, дідусю!

— Дай, Боже! — відповідає руснак.

Це старець у похилих літах, босий, у згрібних конопляних штанах, зіпнятих шкіряним, старим, уже чорним ремінем. Груба сорочка домашньої роботи і крою покриває старече тіло. На голові, вкритій білим, жовтавим від старости волоссем, подертий соломяний капелюх. Жилава рука опирається на імпровізовану палицю.

— Відки йдете, діду? — зачинаю бесіду.

— З Ужгороду, паночку, ходив за сином до шпиталю.

— А що за біда? — дивуюся.

— Ей, паночку! Нарід тепер не такий, як бував. І дурний і слабий. Захорів син. Лихо знає, що таке! Хвилю студено, хвилю горячо. Доктор сказав, що треба го в шпиталь везти. Но, слава Богу, вже йому лекше. Дуже файні тепер дохтори!

Пристанув, витягнув із кишені глиняну люльку-черепянку, з другої добув обкусаний цибух власного виробу і капшук із тютюном. Потім шукав хвилину, заки найшов кресало. Старанно взяв у ліву руку гострий кусок темного кремення, якого ріка подостатком приносить із гір, притиснув до нього кусник губки, покресав сталлю один, другий раз і глядів на губку. Нічого. Ще раз покресав і глянь! Із губки димиться. Подмухав трохи жеріючий вуглик, поклав губку величини гороху на тютюн і зі смаком запикав.

— Скільки вам літ, діду? — питаюся.

— На Михайла буде вісімдесять і два, паночку.

— Ой, богато, діду! А на війні ви були?

— А якже! В шісьдесять шестім році, коли війна з Пимонтон була, в Італії служив, — додав, позираючи на люльку.

— Ану, розкажіть щонебудь за войну — прошу — була така страшна, як тота світова?

— Не знаю, паночку, яка тота була, бо я вже на фронті не був, але так думаю, що давніше гірше було.

Люлька нарешті розгорілася, а старець говорив:

— Взяли нас із села папи тай навіть не питалися, чи хочемо. Було нас десять. Нарокував я до гонведів; трохи нас обрихтували, а вже марш на пимонтський фронт до Італії. Пішки, бо машини тоді ще не ходили. Маширувалі ми, ой, маширували! Пимонтів аж тьма, кілько їх було...

— А защо тоді воювали? — пробую його політичного знання.

— Так і вірно не знаю! Офіцири казали, що Пимонт натиснув на нашого царя дівку його брати. А наш не хотів, бо у нього вже своя була... А Німець також ударив на нас. Дуже богато біди було, паночку! Але перетріпали ми за те Пимонта, — заіскрилося ще в очах дідугана молодечим завзяттям, — перетріпали! Шкода, що німецькі регіменти за продалися Німцям, інакше були би! А так лем біда вийшла. Пимонта-сьмо вибили файно, але Німець тут наших перетріпав іще ліпше.

— Булисьте ранені, діду?

А й не був, паночку, слава Тобі, Господи, ангел охороняв. Та дуже багато крови було. Пимонт не такий чоловік, як наш. Пробеш йому руку, йому то нічо, пробеш другу, нічо, ще зубами пробує чорт укусити!

Люлька знову вигасла.

— Ну, а якже ви додому дійшли?

— А добре, лем не дораз. Гнали нас офіцири пішки через такі гори, що вище наших, аж до Відня. Там трохи відітхнули, а дальше на Мораву і на Галичину. Кватири нарихтували нам у Львові. А там нас радість чекала! Письмо прислав наш цар із Відня, що дякує дуже файно за вірну службу, а хто вже три роки служить чесно, най додому йде. І я пішов. На Турка вже пани мене не брали. Молодші були!

— Ну, діду, а як вам тепер? Ліпший Чехи порядок завели, чи було ліпше до війни?

Старенький пристанув, глянув мені ввічливо в очи, а потім сказав:

— Якже вам казати правду, аби не брехати як собака? Я вже старий чоловік; за рік, може і скорше, буду спати тут на цвинтари, — вказав тичкою на недалекий горбок — а брехати не годен. І не файно би було. Я правду скажу: Порядку ліпшого нема! Нарід дуже розпустився. Із войни прийшов чоловік, що чотири роки не робив нічого, лем задармо їв і пив. Забув старатися, забув роботу, навчився тільки різати людей. Слухати не хоче. Давно інакше було. Був газда, був і злодій в кождім селі. Але тепер перевернулося. Є много злодійства, а пани не штрофають. Шандарі, так думаю, і писати не знали. Витріпали злодія, аж його святий Петро чув, але не писали. А того лінтяй боявся. А тепер? Ех! Крадуть, крадуть! А якже інакше? Вкрав і чоботи — не боїться! Прийде шандар, ба і два—три, кождий книжечку в руки тай пишуть — пишуть. Чорт знає, що пишуть! Потім його посадять у будку в Ужгороді, кормлять файно, гріють його, ходять коло нього, що йому треба, дають. Вдома живань не мав може лем раз у рік мясо, в будні кормлять два або три рази на тиждень. Ну, якже не красти? А вдарити непотріба, ніхто шандара не бачив! Кажуть люди, що їм не позволено — свобода. А ми коло тої свободи і плачемо, бо злодіїв більше і більше.

— Алеж, діду, не мож лем так людей тріпати. Ми в републиці, а в нас суди. Що ви думаєте?

— Република, — покивує головою старий — свобода... За те нічо, то дуже файно, но, паночку, кажте вашим в Празі, що нероба, злодій не заслужив собі свободи. Давно один шандар на село — доста було і порядок був. А тепер? В кождім селі по два, по три, а не стоїть нічо.

Дідусь, як видно, консервативний. Не розуміє демократії тай не признає новітнього демократичного виховного напрямку.

Доходимо помало до села. Идемо попри коршму.

— Діду, не хочете собі випити пугаричк пива?

—Дякую, паночку, не буду. В нас піст тепер, а пиво не файно пити старому чоловікові. Дай, Боже, здоровля! Я тут маю хижу.

Звернув на місток на дорозі тай зник між хатами.

(Переклав **М. Ходорівський.**)

*) В Чехії дороги обсаджують овочевими деревами як у нас у Галичині вербами або тополями чи липами.

FLIT

KILLS FLIES MOSQUITOES

Other Household Insects

КОГУТ ВИДЗЬОБАВ ОЧИ ДИТИНІ.

В селі Льонна на Закарпатській Україні сталась така подія: На подвірю селянина Серба бавилась 17-місячна його дитина. Великий когут вискочив на голову дитині і видзьобає її очи. Дитина вмерла.

ВИЙШОВ ДРУГИЙ НАКЛАД

ЗБІРНИК, УКР. НАРОДНИХ ПІСЕНЬ

зладив

Проф. МИХАЙЛО ГАЙВОРОНСЬКИЙ

Містить 34 найкращих пісень.

НА СКРИПКУ І ПЯНО

Ціна першого видання $2.00.

Ціна ТЕПЕР $1.00 ЛИШЕ.

Зараз пришпиліть оден доляр до понищого купона і вишліть до нас на адресу: 186—

SURMA BOOK & MUSIC CO., 103 AVENUE A, NEW YORK, N. Y.

— Витніть купон.

SURMA BOOK & MUSIC CO., 103 Ave., A, New York, N. Y.

Залучаю в листі $1.00, за що прошу прислати мені найновійший збірник українських пісень М. Гайворонського.

Моє імя ....

Адреса ....

....

ПОЗІР! — БРУКЛИН, Н. Й. І ОКОЛИЦЯ! — ПОЗІР!

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ

5-ЛІТНИЙ ЮВІЛЕЙ

ІВАНА ЗАЛІЗНЯКА

ВЕЛИКОГО УКРАЇНСЬКОГО СИЛАЧА.

Будуть виступати артисти, артистки, співачки, танцюристи, музиканти і др.

КОНКУРС КРАСАВИЦЬ.

Найкрасша панна дістане Еспанський Шаль.

БОРОТЬБА

ЗАЛІЗНЯК буде боротися

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 7-ГО ЖОВТНЯ 1928 РОКУ

В УКР. НАР. ДОМІ, 101 Гренд улиця, БРУКЛИН, Н. Й

Початок в годині 5-тій пополудни. 229-31

Каса буде отворена від години 3-тої пополудни.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На Народний Дім в Лежахові, повіт Ярослав.

В 1923 році засновано тут Комітет, котрий поставив собі за ціль побудувати в рідним селі Лежахові Народний Дім. Филаделфійський комітет вислав на ту ціль до 1927 року $710, а тепер вислав через Обєднаннє $205, значить разом вислав $915. Жертви ті зібрано в той спосіб:

По коляді в 1928 р. ходили М. Чопик, Ю. Ґураль і М. Дубенський і зібрали $32.10. Зложили: І. Сірка 3 дол., М. Нисевич 2 д., М. Полохайло 2 д., П. Гість 1. 25 д., а по 1 дол.: Г. Грищишин, В. Грищишин, Е. Кульчицький, Т. Чемерис, А. Пашук, Н. Н., М. Сметанюк, М. Федорощак, В. Коцюбинський, І. Васильковський, В. Настасяк, І. Чичула, К. Белюх, В. Корналь, М. Шикула, М. Петрівський, М. Струс, І. Чопик, М. Бібеза 75 ц., а по 50 ц.: В. Тетинчак, І. Боросевич, М. Якімчук, М. Супрун, М. Стослор, І. Шманда, І. Ланюш, В. Федечко, А. Нагірна 35 ц., а по 25 ц.: М. Козуб, Д. Червонка, Н. Н. З трох пікніків, які влаштував Комітет, було доходу $154.44 і то за стараннєм П. Чопика в Колюмбії, Па., що вистарався о безплатне місце і дошки, а допомагали йому О. Дідух і І. Клюка. На пікнік дали перекуску С. Чопик. а І. Мороз і М. Гойло напитки.

Народний Дім в Лежахові вже побудований і вартує 25,000 золотих. Має 16 метрів довжини, 13 ширини, а на 5 метрів високий. В домі міститься кооператива Єдність і Молочарська Спілка. Саля на представлення і віча ще недокінчена, а буде містити 1000 людей.

Хто щирий Українець і рахується нашим краяном, хай спішить з жертвами на викінчення цеї народної твердині. На ту ціль зложили тепер добровільні датки: Іван Лис 10 дол., а Марія Гісь 5 дол. Близші інформації подасть секретар: 726 N. 7th St., Philadelphia, Pa.

За Комітет: Іван Мороз, голова, **Юрко Ґураль,** кас., **Іван Чопик,** секр.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З ювилею $100 на дім укр. Інвалідів.

Братство св. Володимира, від. 105 У. Н. Союза, обходить в 1928 році 20-літний ювилей свого істнування. Члени ухвалили не влаштовувати загальної забави, а замісць неї святкувати туврочисту хвилю в той спосіб, щоби виасигнувати з каси Товариства $100 і призначити їх на будову Дому Українських Інвалідів у Львові. $100 вислано до краю через Обєднаннє в Филаделфії.

За Уряд Братства: Павло Кознарський, предс., **Стефан Слободзян,** секр.; **Стефан Крайник,** касієр.

ХИТРІСТЬ „НЕРВОВОГО" ПОДОРОЖНОГО.

Париські газети подають таку пригоду: Перед віконцем залізничої каси північного двірця в Парижі серед стиску один із подорожніх підняв лемент, що хтось украв йому гроші, або може забув дома. За пять хвиль відїздить його поїзд, від цієї подорожі залежний його бизнес, ціла його будуччина... І просить сусіда, щоби позичив йому 40 франків на білет. „Ви мене не знаєте. Я міг би подати фалшиве назвище, фалшиву адресу. Я вам не беру того за зле... Я знаю... Тепер увихається стільки обманців. Та я знаю, як тут зарадити. Візьміть у застав мій золотий годинник". Тамтой подорожний все ще не давався заманити. Але вкінці подумав собі: візьму годинник, що варта може і 500 франків, хай має научку на другий раз, що не слід забувати в дома грошей або не дати собі вкрасти". Так переконав себе і подав „нервовому" подорожному 40 франків, а тамтой передав йому годинник. „Ах, дякую вам дуже!" і каже касієрови, щоби йому дав білет до Брукселі. „То не тут", каже касієр, „мусите йти за угол, друге віконце". „Ах, іще дальший клопіт!" нарікає „нервовий" подорожній і спішить до вказаного віконця за углом, щоби там... продати ще другий мідяний годинник якомусь иншому подорожньому, що злакомиться на „золотий годинник за 40 франків". А мораль цілої пригоди: „Не старайся використати прикре грошеве положення твого ближнього, бо він може спекулювати на твою захланність!"

СОНІШНЕ СВІТЛО.

Сонішне світло має величезне значіння для всіх жиючих організмів. Вплив сонішного світла полягає не так на витворюванім ним теплі, як радше на хемічнім діланні сонішних промінів, головно т. зв. **ультра-фіолетних.** Багатство хемічних промінів сонішного світла не є постійне; инше є в горах, инше в низинах, инше на півночі, а инше на півдні. **Шиби** не перепускають ультра-фіолетних промінів. Подібно, хоч у меншім степені, одяг є перешкодою для природного перебігу діяльности тіла під впливом світла. Цікава є **боротьба світла з бактеріями.** Наукові досліди доказують, що сонішне світло (також електричне, головно дугове) ділає здержуючо, а навіть нищить розвиток бактерій і **зменшує їх трійливість.** Цю бактеріовбивчу силу світла муситься приписати його хемічній діяльности. Вплив світла нищить навіть ці бактерії, котрі противляться не лише вищій температурі, але навіть найсильнішим антисептичним засобам. **Сонце то найсильніший антисептик,** який взагалі знаємо. Примінення світла для дезинфекційних цілей, в лябораторіях чи шпиталях натрапляє на технічні трудноці, тому в практиці покищо годі примінити.

Досвіди над бактеріовбивчими прикметами сонішних промінів виявили, що не лише безпосереднє сонішне світло, але також і роздріблене денне світло **здержує розвиток бактерій і вбиває їх.** Час потрібний до того є (кругло беручи) довший, як при безпосереднім діланні сонішнього світла. Треба ще зазначити, що в воздусі, в якому є порохи, під впливом хочби найінтензивнішого сонішного світла не всі бактерії гинуть. А саме при життю остаються ті дрібні організми, котрі були в крузі **тіни,** яку кидає навіть найдрібніша пилинка.

АЛЬМАНАХ ЗАБОБОНІВ.

Еспанська циганка з міста Севілі видала свого роду альманах, у якім розповідає про всілякі забобони, які є на світі. Альманах прийняли прихильно передусім у Франції, а передусім отсе місце звернуло там загальну увагу: „То зовсім не рівнодушне, в який день обтинаєте собі нігті". А дальше: „Памятайте, не обтинайте нігтів у пятницю, бо то стягне на вас безчисленні нещастя. Ви викликуєте свою долю проти себе, коли робите це в пятницю! Отже будьте обережні! Таж можете таксамо добре зробити цю важну роботу в котрийсь инший день у тижні, самособою, не вільно того робити також у неділю". Прим. вівторок дуже добрий день для обтинання пагністів, бо тоді чоловік забезпечується перед бідою. Дуже добре надається до обтинання нігтів середа, тоді запевняє собі такий чоловік спадок і добре здоровля. Субота не дуже добра для манікіра, бо той день приносить ріжні схвилювання: і злі і добрі. Про понеділок альманах нiщо не згадує, то може то й найліпший день, бо будуччина, якої не знаємо, то ще найліпша. Нічого казати, „гарна" книжка, а тим, хто занадто боявся би повищих ворожб, а мусів би обтяти нігті в „заборонений" день, хай не обтинає, а лише... гарненько обпилує пильничком.

НЕДОСТАЧА ВЧЕНИХ У СОВЕТСЬКІЙ РОСІЇ.

Російський учений Ольденбурґ оголосив недавно статтю, в якій вказував, що в Росії число вчених усе меншає. Університети (писав він) не мають професорів і мусять послугуватися людьми, які зовсім не доросли до такого завдання. Лябораторії є під управою людей, які зовсім не розуміються на потрібних експериментах і т. д. Нова ґенерація вчених, яка повинна була слідувати по давній ґенерації, вигинула підчас революції, або карається на засланні на далекій півночі, або еміґрувала за кордон. Ольденбурґова стаття додала відваги иншим ученим советської Росії і в большевицькій пресі появляються нарікання з причини недостачі вчених і небезпеки знищення вищої науки. „Красная ґазета" помістила нарікання ректора висшої земельної школи, а инші ґазети містять нарікання ректорів технічних і инших вищих шкіл, а всі жаліються на занепад високого шкільництва.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НА ПРОДАЖ ФАРМА 55 акрів, 25 орної землі, а 30 акрів ліса і пасовиско, дім 7 кімнат і баня та решта малих забудовань; 1 кінь, 3 корови, 4 ялівки і бугай, 3 свині, 70 курий, 14 качок, потрібні фармерські знаряди, 5 мінут ходу до школи. Ціна з умеблюванням за все $3,000, готівкою $1,500, а $1,500 на сплату. Голоситись до: JOHN LISOWY, R. F. D. 3, Box 89, Colchester, Conn. 228-32

ЮНІЯ ВІНДОКЛІНЕРІВ потребує фахових робітників-віндоклінерів; платня $45.00 за 44 годин в тиждень. Голоситися від 6.30 рано до 5-тої вечером на адресу: 228-33
15 EAST 3rd ST., NEW YORK CITY. Room 3.

ДО АМЕРИКИ тепер можете спровадити свою жену і діти, не робить ріжниці, чи маєте папери чи ні. Ми вам поможемо. Посилаємо гроші до краю в долярах, полагоджуємо краєві справи, продаємо доми і фарми і полагоджуємо всі инші справи. В кождій справі вдавайтеся до своєї української інституції. Наш маєток і наша пятнайцятьлітна обслуга є ваша запорука. Пишіть по інформації: 205—
American Ukrainian Bureau, Inc. 322 North 8th St., Phila., Pa.
АНТІН ПАШУК, през.

АДВОКАТ **Б. ПЕЛЕХОВИЧ**
2300 WEST CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILL.
Практикує у всіх судах; займається переглядаанием абстрактів; виготовляє контракти купна і продажі; перепроваджує спадкові справи; полагоджує старокраєві, патентові і прочі справи. 191—

DR. M. SMITH переніс свій офіс під число 67 EAST 7th STREET NEW YORK CITY TEL. ORCHARD 6072.

МУЩИНИ І ЖЕНЩИНИ успішно лічені модерними методами.
Острі хронічні недомагання, нервові хороби, шкірні, кровні, нарости, ревматизм, хороби носа, горла, грудий, хороби жолудкові, виркові, кишок, сціятика, лумбаго, невральгія і загальне ослаблення. Я поможу вам. Тисячі мущин і женщин успішно вилічені. Мої ціни дуже присутні. Поради і оглядини даром.
DR. ZINS Спеціяліст. Основ. 28 літ.
110 EAST 16th ST. N. Y.
межи 4th Ave. & Irvington Pl.
Денно 9—8 веч. Неділі: 9—4 попол.

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET, NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

